

AKP'İN ANAYASA TASLAĞI VE SENDİKAL ÖZGÜRLÜKLER

Aydınlık Dergisi, 9 Aralık 2007

Yıldırım Koç

AKP iktidarı bir süre önce bazı üniversite mensuplarına bir Anayasa taslağı siparişi vermişti. Bu sipariş sonucunda, bu üniversite mensuplarının bir bölümünün eski yazdıklarıyla da çelişen bir metin ortaya çıktı. AKP yetkilileri bu tasarı üzerinde çalıştılar. Metnin son biçiminin önümüzdeki günlerde kamuoyuna açıklanması bekleniyor. Ancak, son biçimini almamış olsa da, ortada bir metin dolaşıyor. Bu metnin kabulünün, sendikal hak ve özgürlükler açısından etkisi ne olabilir?

Taslağın kabulünün en önemli etkisi, uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanırlığını kaldırması olacak. Hatırlanacağı gibi, 2004 yılı Mayıs ayında Anayasa'nın 90. maddesinde önemli bir değişiklik yapıldı. Bu değişiklikle Anayasa'nın 90. maddesine şu hüküm eklendi:

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

Diğer bir deyişle, bu değişiklik sonrasında, öncelikli olarak sendikalaşma, toplu pazarlık ve grev hakları konusundaki yasak ve kısıtlamaların hemen hemen tümü ortadan kalktı. Bu yasaklar ve kısıtlamalar ilgili mevzuatın metninde kalmaya devam etti. Ancak bu konuda bir uyuşmazlık olduğunda ve konu yargıya intikal ettiğinde, yargıçlarımızın sorumluluğu, bu hükümlere itibar etmeden, uluslararası sözleşmenin ilgili hükmünü uygulamaktır.

Bu hangi açılardan önemliydi?

Günümüzde yürürlükte bulunan 657 sayılı Devlet Memurları Yasası ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası, grev hakkını yasaklarken, Türkiye'nin onayladığı 87 sayılı Sözleşme bu konuda son derece geniş bir özgürlük getirmektedir. Sözleşmenin getirdiği özgürlükler, Anayasa'nın 54. maddesinde işçilerin grev hakkı konusunda getirilen kapsamlı yasaklarla da çelişmektedir. Bu konuda bir yargılama durumunda uygulanacak olan, kısıtlama ve yasaklama getiren hükümler değil, özgürlük tanıyan uluslararası sözleşmedir. Bu uygulamanın kaynağını da Anayasa'nın 90. maddesi oluşturmaktadır.

AKP tarafından hazırlatılan Anayasa taslağının 67. maddesinin 5. ve 6. fıkraları şu şekildedir:

(5) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

(6) Kanunlar, usulüne uygun olarak yürürlüğe konulmuş temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası andlaşmalara aykırı olamaz.

Bu düzenleme uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanırlığını ortadan kaldırmaktadır. Bu durumda, örneğin 657 ve 4688 sayılı yasalardaki grev yasağının ihlalinde, artık 87 sayılı ILO sözleşmesi doğrudan uygulamaya sokulamayacaktır. Kanunların, usulüne uygun olarak yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalara aykırı olamayacağına ilişkin hüküm, doğrudan uygulanırlık sağlamamaktadır. Bu durumda yapılması gereken, 2004 Mayıs öncesinde olduğu gibi, çelişen kanunun değiştirilerek uluslararası antlaşma ile uyumlu hale getirilmesidir ve bu değişiklik yapıldıktan sonra da yargıçların uygulayacağı hukuki metin, uluslararası sözleşme değil, onunla çelişen kanundur.

Ben ilke olarak uluslararası sözleşmelerin ve antlaşmaların doğrudan uygulanırlığına karşıyım. Bu anlayış ve uygulamanın, ulusal egemenlik hakkının kısmen başka kurumlara devri anlamına geldiğini düşünüyorum. Ancak, bizim irademiz dışında eğer böyle bir düzenleme yapılmışsa, her şerde bir hayır olacağı düşüncesiyle, bu şerri hayra dönüştürmenin yollarını arıyorum. Nitekim, son üç-dört yıldır bu çabalar sürüyordu. Anayasa taslağının 67. maddesi bu biçimiyle kabul edilirse, bu çabalar boşa gideceğe benzemektedir. Ayrıca, Anayasa taslağının, aralarında 47. ve 48. maddelerinin de yer aldığı diğer bazı maddelerinde de sendikal hakları kısıtlayıcı muğlak ifadeler yer almaktadır.